

Nwa' wvù bó to saᅇεε ê
Bo'ibulu
Fiεε fi nu ê Nwa' Ibulu wvun e

Kε beene looci kee wee wvù to saᅇεε nwa' wvun kε, geenεn ε beene kee ε bó to saᅇ fô bonyii bo Klistu le bò nu Bo'ibulu. Bo'ibulu nu diee di Bojuu le dimew. Bó to saᅇ keege ε Bojuu bò to nu ε lese wase fitele yî Klistu le emεy kε eleeme yî dvú le, naa no bonᅇw to cim too fô bó le jé le jé le. ε to nu tεn keege é bó ekiεε ε monᅇkan mo monfεm mò Jisos to dvú keᅇke mvunᅇgay fele mo moyvuum. Bó to saᅇ tεn keetefe bó ε bó ekeè ε fiεε fi Nyo' nu ε kaw bonyii dvú nu ε kε fí yaa nu ke esoy kuse kε. Bó nu ε duᅇce ε mwεεm mvù Klistu wvù Waa Nyo' nu ε to dvú fele mvu bonyii bo ntum Nyo' bo fwele le, nᅇfo mvubole to nu kε lo binᅇjinᅇ, ε Klistu ε to wase bó mwεεm mvù è nu mvu keceεy.

Bikuu bi mwεεm e ê nwa' wvun e

- 1:1-3 Klistu looci nu wunte Nyo' keβεε
- 1:4-2:18 Klistu fele bonceendaa bo Nyo' le
- 3:1-4:13 Klistu fele Muses bó Yoshua
- 4:14-7:28 Klistu nu cee ncese wvù fele bocee ncese bocii
- 8:1-9:28 Monᅇkan mò Klistu to dvú fele mo moyvuum
- 10:1-39 Ncese wvù Klistu to ᅇε fele boncese bocii
- 11:1-12:29 Ekume keelese fitele yî Nyo' le
- 13:1-25 Ntefe wvu fokemεε

Nyo' nu ε jeme wase ê beene ε è nu diuw Waa we le

¹ Ε to shee nu fwele, ε Nyo' jemyi ê bo'icee bosεεbeene dew bonyii bew bo ntum e bokaη e nteen bô ê jé le jεεy jεεy.

² Geenεη, è dīoo nu εdiuw εyan yo fokemεse le, wvú ε jeme wase ê beene ε è nu diuw Waa we le. Ε nu Waa we wvun wvú wvú nu ε gεε le wen nu ke enya fīεε ficii can ye le é wvú esaakè. Ε è nu wvú wvú Nyo' to bomεε woη bô fīεε ficii can ye le.

³ N'yyu Nyo' lawkene yî ye le, ε wvú nu wunte Nyo' kebεε. Ε nu wvú wvú gee ε εbulε bô nshε sε nu dvú. Ε wvú gee ε è nu bô diεw ye yì keηke mvuηgay e. Wvú to nu ε man bibefε bisεεbeene. No wvú man nonεη num ben we shii ê εbo ke εcεεy ke Nyo' Bvukukε le.

Waa Nyo' kuuke fele bonceendaa bo Nyo' le

⁴ Fí ε mum ε no nu le Waa Nyo' kuuke naa baay fele bonceendaa bo Nyo' le, ke leηleη no diee di Nyo' teηe wvú dvú kuuke naa tεη baay fele dibole.

⁵ Beene kee le wvú kuuke lo njefo ke nceendaa Nyo' mvu nu dvú wvú Nyo' ke nu ε yuu wase gay ê wvú le,

“Wo nu Waa wεm,

ε εben nu ε me ε ηgay wase le me nu Ico” ke.

Ε ke mvu nu dvú wvú wvú ke nu ε yuu wase jeme ekumε wvú le,

“Me nu ηke enu Ice,

ε wvú nu Waa wεm” ke.

1:2 5:8; Jon 1:2; Kolo 1:16; Ibu 11:3 **1:3** 2Kol 4:4; Kolo 1:15 **1:4**
 εfε 1:21; Fili 2:9 **1:5** Mben 2:7; 2Sam 7:14; Mat 3:17; Lem 13:33;
 Ibu 5:5

6 Ɛ to nu kefew kè Nyo' to nu keetum Waa we wvu fwe wvun yî won wvun e, ɛ wvú gay le, bonceendaa bowene bocii ewvumtè wvú.

7 Ɛ fiɛɛ fi Nyo' to jemyɛɛ ekumɛ bonceendaa bew nu le,

wen gee ɛ bó nu diɛwɛ fwefwe le,
gee tɛn ɛ bó bò nu bonyii bowene bo lemme le
nu diɛwɛ elem ɛ nguy e.

8 Ɛ dioo tu fô Waa we, ɛ wvú gay le,
“O Nyo', wo nu ke eshii yî kawla wo le esaake
sekecii se nka.

Nce wvu teytey nu ke enu ketoome ke bvunfon
bwuw e.

9 Wo koonke ɛ è nu fiɛɛ fi teytey, bane fi befe.
Nonɛn me wvù Nyo' wvù nu Nyo' wo
ɛ mum ɛ mbense wo ɛ nfey ngoo yo,
no me nu ɛ n'yefe wo bô nsusu bonfon yì è nu yi
bvujonke.”

10 Ɛ wvú bvuu jeme tɛn ê Waa we le,
“Tata, è nu wo wvù to bomɛɛ nshɛ fonkew,
ɛ mwɛɛm mvunciim mvù nu we nu lemme di ebo
kuw e.

11 Mwɛɛm mvun nu ke eka, geenɛn é eshɛɛ kɛ wo.
Mvú nu ke eyvumɛn diɛwɛ ndvú le.

12 Wo nu ke ekewe mvú diɛwɛ kekum e.
Mvú nu ke ekumɛn diɛwɛ no ndvu ké kpwe ncom.
Geenɛn wo nu ke emɛy kɛ nu no wo nu.
Kɛ bilum biuw nu ke eyuu eka kɛ.”

13 Ɛ nu nceendaa Nyo' mvu wvù la wvù Nyo' ke nu
ɛ yuu wase gay ê wvú le,
“Shiilɛ ê ebo kem ke ɛɛɛy e,

egen ebuy kefew kè me nu ηke enjike
 bonyii buw bo bvuban e ê wo εjise
 diεwε kedvuushεε ke bikaa biuw e,
 é wo etome bikaa yî bó le?"

¹⁴ Bonceendaa bo Nyo' le ban nu κε lo biyoy bì
 lemte Nyo' le, ε wvú tumte ε bí ghane fici bonyii
 bò nu ke eκεηκε mboyma.

2

*Fo beene emwase mboyma wvù Jisos to ghane
 fewci εkumε wvú κε*

¹ Fí ε mum ε no nu κε beene κεηκε keεεε bvufee
 naa ntay yî fiεε fi beene to yuwεε le, wvu κε fo beene
 ke enε ebvuyte lo κε.

² Beene kpwaake le, é bontum bò bonceendaa bo
 Nyo' le to teete fwele to nu fiεε ε fí temyi naa baay,
 é wee ké enγoy mvu κεεεε etun keege no bó gayte,
 é mwεten κεηκε nlawma wvudvu κε leηleη,

³ é ke ege la é beene enu se bó ε yen ηγεw fen ε
 beene ε jo mboyma wvù kuuke wvun κε lo ncεw?
 Mboyma wvun to yaw Tata Jisos no fewci εkumε
 wvú, ε bonyii bò to yuwεε no wvú fewci ke mum
 tom ten keεεy kedvu no bó to fewci ê beene.

⁴ Ε Nyo' ten to nu ε tom hô mwεεm mvù dunji
 mvunγay mvu mwew noo binghaw bi mwεεm e noo
 mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e mvù bó to gee. Ε
 wvú bvuu gawce nnyá Keyoy ke Yuule no wvú to
 shieele keetom dvú.

Jisos nu wee wvù nu ε cεε je mboyma fô beene le

⁵ Nyo' to baa gεε won wvu fwε wvù bese fewci ekumε wvú wvun le è nu ke esaake bonceendaa bew kε.

⁶ Bó nu ε saɲ bvudvuu bvumew e ê Nwa' Nyo' le ekumε saaka wvun le,

“Wee wvu wum nu naa la wvù wo kpwaake ekumε wvú?

Waa wee wvu wum nu naa la wvù wo keɲke shiee we?

⁷ Yí kefew e nɛn caan nu ε wo to ge ε wvú no nu yí bvudvuu le

ε bvú nu ekuse jo bvú bonceendaa buw e.

Ɛ wo ke ghaa wvú ε wvú no keɲke bvukukε bô n'wvum.

⁸ Wo nu ε gεε mwεεm mvunciim ekuse jo wvú, wvú ε no saake.”

No Nyo' to gεkεε mwεεm mvunciim ekuse jo wee wvu wum, fiεε fimew baa bvuu nu dvú fi nu sε fí nu ê wvú ekuse kε. Naa no fí cim nu nonɛn, nu ε kε beene yεne wase le mwεεm mvunciim nu ê wee wvu wum ekuse kε.

⁹ Geenɛn Jisos nu wee wvù beene yεne le yí kefew e nɛn caan nu ε Nyo' to ge ε bvudvuu bwew no nu ekuse jo bvú bonceendaa bew e. Ɛ Nyo' ke bense wvú ε wvú no keɲke bvukukε bô n'wvum njefo wvú to nu ε yɛn nɣεw kpwe, wvu le wvú ekpwe kpwe wee tfuu nje mbuwma wvu Nyo' fô bonyii le.

¹⁰ Ɛ nu Nyo' wvù ge mwεεm mvunciim, ε mwεεm mvunciim nu mwew. No wvú to gomte le wen nu ke ejo bonyii bocii bô è nu boom bew é bó eley bvukukε bwew e, ε fí mum no nu naa leɲ le wvú ege

é Jisos eyen ηγεω wvu le wvú enù ε wvú ε kpwenten
ε γεν ε mese wee wvù eceε je mboyma fô bó le.

11 Wvú wvù Jisos wvù gee ε bonyii σε yuule ê Nyo'
εjise, nu ε bó bonyii bodvu bò wvú gee ε bó yuule,
κεηκε Icee bó mwaan. Ε nu fiεε fi κε wvú wuumene
keetenε bó le boom bo bwee wen e κε.

12 Wvú to nu ε gay ê Nyo' kefew kemew e le,
“Me nu ηκε encawsee diee diuw we ê boom bo
bwεεm e ente.

Me nu ηκε en'yemte mbensee wo ê kentaashε ke-
bole ente.”

13 Ε wvú bvuu gay le,

“Me nu ηκε ενγεεε bvufee bwem yî Nyo' le.”

Bvuu kase gay le,

“Me wvun fen bee boom bò Nyo' nu ε nya ê me
bocii.”

14 No boom bò wvú gayte ban nu bonyii ε bó
κεηκε nyam ye bó ελεμε, ε wvú wvù Jisos mum jo
ten nyam ye wee wvu wum, wvu le è nulo é wvú
ke ekpwe keenogoy dewle wvù κεηκε mvungay mvu
kpwe le.

15 Ε wvú ke ge nonen mum bvuse bonyii bò to
cee bvunfaw e yî nshii wvubole tfuu njefo bó to
fane kpwe.

16 Fí looci yuule naa ntay le κε wvú to κεηκε shiee
ε è nu fô bonceendaa bo Nyo' le κε. Wvú to κεηκε ε
è nu fô kfuu di Abla'am e.

17 Ε nu fiεε fi to gee ε Jisos σε tu diεwe boom bo
bwee le yî fiεε le ficii, wvu le wvú enù εkolε ke

2:11 Mat 25:40; 12:50; Jon 20:17 **2:12** Mben 22:22 **2:13** Yεsa
8:17-18 **2:14** 2:17; Jon 1:14; Jon 8:44; 12:31; 1Jon 3:8; Mwm 12:10
2:15 Lum 8:21 **2:16** Yεsa 41:8-9 **2:17** 4:14; 5:2; Fili 2:7; 1Jon
2:2

bocee ncese le kebole wvù camte shen fô bó le, ε wvú ε lese tɛn fitele yî lemme di Nyo' le keege keman é Nyo' elɛɛshɛ bibefɛ bibole.

¹⁸ No wvú to yɛnɛɛ ɲɛw, ε mmom to fô wvú le, wvú ε mum ε no kee no è nulo é wvú efii bonyii bò mmom too tɛn fô bó le.

3

Jisos kuuke fele Muses

¹ Nonɛn boom bo bwɛɛm e bò è nu bonyii bo Nyo' le, ε bó ε tee tɛn bó lɛ bó ke eley won wvu we le, ben egɛɛ bvufɛe yî Jisos e. Wvú nu waa ntum Nyo' bvuu nu ekolɛ ke bocee ncese le ke mbee wvù beene ké no seɲɛ ê bonyii le.

² Wvú to lemte bô fitele fiew ficii fô Nyo' wvù to gɛkɛɛ wvú lɛ wvú elemtè wvú le kɛ no Muses tɛn to lemte bô fiew fitele ficii yew dvu Nyo'.

³ Geenɛn, Jisos nu wee wvù bó ebɛnsɛè ntay fele Muses kɛ lɛɲlɛɲ no wee ké bomte yew ε bó no bɛnsee wvù fele yew yidvu.

⁴ Kɛ yew mi nu dvú yî nu sɛ è bom wee kɛ. Geenɛn, Nyo' nu wvù bom mwɛɛm mvunciim.

⁵ Muses to lemte naa ntay bô fitele fiew yew Nyo' le yicii diɛwɛ waa lemme le. Ɛ mwɛɛm mvunciim mvù wvú to gee to tomte ε è nu fiɛɛ fî Nyo' to nu keeke eyuu ejeme.

⁶ Ɛ Klistu ke lem tɛn yew dvu Nyo' bô fitele fiew ficii ε è nu diɛwɛ waa yew e. Yew Nyo' yin nu beene fɛn é beene leeme tɛmyi yî fiɛɛ fî beene nu ε kuu shém ε no taale fwe yî dvú le bô kembense ye.

Fo wee emwase fiεε fi Nyo' le ke

- 7 Beene eyuw le fiεε fi Keyoy ke Yuule to gayεε.
 Kí to nu ε gay le,
 “E ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê ben εben,
 8 fo ben eteme bikuu diεwε no bo'icee bonen to
 seεnene bô bo Nyo'
 diuu di bó to momte Nyo' ηkpwaante ke.
 9 E nu jó jò bo'icee bonen to momεε me wvù Nyo',
 yen binghaw bi mwεεm e bì me nto ηgeε fô bó le yí
 bilum e mbaanyε.
 10 Nonen ε me nton'ye shém bee engokε ke bonyii le
 kedvu, mum ηgay le,
 ‘Ke mvuntelem mvubole ké no nu naa lo yí yem e
 ke.
 Bó baa kee wase je yem ke.’
 11 E shém ton'ye me ε me nlew lo le,
 ‘Ke é nu naa lo é bó ke eyuu eley bvudvuu bwem
 bvu nleεten e ke.’ ”
 12 Boom bo bwεεm e, ben emum eyenè fo wee mvu
 ben e enù dvú wvù keηke fitele fi befe, fi tune
 keebee Nyo' le, nulo ege é ben enε ebase jim ê Nyo'
 wvù keηke nshii le ke.
 13 Fiεε fi ben keηke keegee nu le ben eteetè bikuu
 binen ediuw scii, no kefew kin nu kí kè bó teje ê
 N'wa' Nyo' le le, “Eben.” Ben egeè nonen fo fiεε fi
 befe fimew ke enε elεwce wee é wvú enε etemyi
 ekole.
 14 Ben ekeè le beene nu wase fiεε fimwaan beene ε
 bo Klistu fen é beene ε mey ε no jici fiεε fi beene to
 leeme wase yí dvú le fwele ε gen ε mase.
 15 Ben ekumyi fiεε fi le,

“Ɛ ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê ben εben,
fo ben eteme bikuu diεwε no bo'icee bonen to
seenene bô bo Nyo' ke.”

16 Ɛ nu baa bô to yuwεε ε Nyo' ε jeme ê bó ε bó
mwase lo no seenene bô wvú? Ke è nu bonyii bocii
bô Muses to joε Ijiw buy bô bó le?

17 Ɛ è nu baa bodvu bô Nyo' to ton'yεε shém bô bó
yî bilum e mbaanyε? Ke è nu ke bó bô to geε bibefe,
ke kpweken ηkpwaante jodvu le?

18 Ɛ è bvuu nu baa bô Nyo' to lewεε le ke è nu naa lo
é bó ke eyuu eley bvudvuu bvuwene bvu nλετεν e
ke? Ɛ nu ke bó bodvu bô to temyi bikuu le?

19 Nonen beene nu ε yen le ke bonyii bodvu to nulo
egen eley bvudvuu bvudvu le ke, njefo bó to baa
lese fitele yî Nyo' le ke.

4

Ɛkume keeley nλετεν wvù wvu Nyo' le

1 Fí ε mum ε no nu le ηkawma wvù Nyo' to γεκεε le
bonyii nu ke eley nλετεν e beε leeme ke fó. Nonen
beene emum eyènè fo bó ke dioo etaa eyen ε wee
mvu ben e baa ekocen keeley wvú le ke.

2 Saaka wvù jee wvun nu ε to wase fô beene le
ke ληληη no wvú to toε fô bó le. Geenεn, saaka
wvudvu wvù bó to yuwεε to baa fi bó ke, njefo wvú
to to fô bó le ε bó fanε yaa bee wvú le ke.

3 Fô beene bô nu ε bee wvú le nu ε beene nulo
eley nλετεν wvudvu le. Ɛ bonyii bomew ba nu ε
Nyo' to gay le,

“Shém to nu ε ton'yε me, ε me nlew lo le,
'Ke bó nu ke eyuu eley naa lo nλετεν wεm e ke.' ”

Nyo' to jemyi nen, naa ε lemme diew to ka wase fonkew seke wvú to bomεε won.

⁴ Beene kee le bó nu ε saη ê Nwa' Nyo' le bvudvuu bvumew e ekumε diuu di εdiuw εsooshwiγ ê yin je le le,

“Nyo' to nu ε lem lemme diew dicii,

ε è ke dioo yiηsen εdiuw εsooshwiγ ε wvú leeten.”

⁵ E dioo nu bvudvuu bvù bó be jemyi wase fó bwε le, wvú ε bvuu ε jeme le, “Kε bó nu ke eyuu eley naa nleeten wem e ke.”

⁶ Fí nu keceey le nleeten wvun bee ke fó. E bonyii bomew nu ke eley wvú le. E bonyii bò to yawεε yuw saaka wvù jee wvun to baa ley nleeten wvun e njefo bó to nu ε yuw, geenen tun keege no wvú gayte.

⁷ Nonen ε Nyo' mum kase γεε diuu dimew di wvú teηe le “Eben.” No wvú γεκεε ke mum jeme diuw Nfon Dawe le ε bilum ε fey wase nteen no bonyii bodvu to tunεε keege no wvú gayte. E fiεε fi wvú to jemyεε nu fí fi beene be yuuke wase le,

“E ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê ben eben, fo ben eteme bikuu ke.”

⁸ E è nu le bvudvuu bvù Yoshua to joε bonyii gen ley bò bó fó to nu wase bvudvuu bvù nleeten e bvudvu, tu ke Nyo' to bee ebvuu ejeme ekumε diuu dimew le è nu di nleeten e ke.

⁹ Fí ε mum ε no nu le diuu di nleeten e bee dvú fwe fô bonyii bo Nyo' le diewe di Nyo' to leetenεε dvú die le.

¹⁰ Fí ε no nu le, é wee ley nleeten wvun e, tu mweten ε leeten wase yí lemme diew e dicii leηleη no Nyo' to leetenεε yí diew lemme le.

11 Nonεn beene emomtè ntay keeke eley nλεετεν wvun e, wvu λε fo wee mvu ke egbwe λε è base εkolε kè τemyεεν wvú diεwε bonyii bo fwele ba le κε.

12 Ben ekeè λε diεw Nyo' κεηke nshii, lemte. Yí koole fele nyo yì bó nu ε fon biba bicii. Yí ké no leyte gene buyte fô nshii bô keyoy ke wee le taashi, leyte τεν ê biyuj bô bikufe bi wee le. Yí ké no bwaashi bonkpawawce noo mwεεm mvù nu ê fitele fi wee le.

13 Κε fiεε nu naa lo dvú fi Nyo' nu ε bom fi nulo enyiime ê wvú εjise κε. Mwεεm mvunciim yen'yi ê wvú εjise εndan. Ε è nu wvú wvù beene κεηke keeke etaje diuw ê wvú fwe.

Jisos nu εkolε ke bocee ncese le ke baay

14 Nonεn no beene be ε gay wase λε beene κεηke εkolε ke bocee ncese le ke baay, kè è nu Jisos wvù Waa Nyo', ε wvú ε ben wase ε tosen εbulε ε γεν fowe, beene emum ejicì mbee wvù beene ké no seje ê bonyii le ntay.

15 Κε εkolε ke bocee ncese le kesεεbeene kin nu wee wvù nulo emaa kewεεyε kesεεbeene wvu λε wvú ecamtè shém fô beene le κε. Ε nu wee ε mmom to to wase τεν fô wvú le jé le jé le no yí too fô beene le, geenεn ε wvú fanε yaa ge kebefε κε.

16 Nonεn beene emum ebencì too mbew kawla mbuwma Nyo' le σε nfan wvu λε wvú ecamtè shen fô beene le, é dioo nu kefew kè fiεε ghaake beene é wvú ebuw beene bô nfi we.

4:12 Yεsa 49:2; 55:11; Yeli 17:10; Jon 12:48; Εfε 6:17; 1Bi 1:23; Mwm 1:16 4:14 5:8; 8:1; 2:17-18; 3:1; 5:1, 4-6; 7:24-28; 8:3; 9:7, 11 4:15 2:18; 5:2; 7:26; 9:12; 1Jon 3:5 4:16 10:19

5

¹ Beene kee le bó ké baale ekolε ke bocee ncese le ê bonyii εντελην egεε le wvú elemtè Nyo' le nje bonyii, ε wvú mum no joo nnyá bonyii feese ê Nyo', gee ten boncese fô bibefε bi bonyii le.

² No wvú wvù cee ncese nu ten ε wvú wεεyi jé le nteen, ε wvú mum no kee keenu nyεkeey bô bonyii bò yaa kee ke mwεem bvuyte lo le.

³ Nje kewεεyε kew kin, ε wvú mum no keηke keegeε boncese fô biew bibefε le ke ηηλην no wvú gee fô bi bonyii bomew e.

⁴ Kε wee nulo ebense ekolε kew le wen enù ekolε ke bocee ncese le ke. Ε ké baa Nyo' mwεten ke ηηλην no wvú to balεε Elon.

⁵ Ε nu ke ηηλην no ke Klistu to baa bense ekolε kew le wen enù ekolε ke bocee ncese le ke. Ε to gεke Nyo' wvú mum gay le,

“Wo nu Waa wεm,

ε εben nu ε me ε ηgay wase le me nu Ico.”

⁶ Ε wvú bvuu gay bvudvuu bvumew e ten le,

“Wo nu cee ncese wvù mey lo ê je yì Melkisεδek nu jó le.”

⁷ Ε to nu seke Jisos to nu fokuse fen, wvú to ké no bunlee sekecii leke fô Nyo' le, beele foweεwe shiwse misεm fô wvú wvù Nyo' wvù nulo efi wvú can kpwe le. No è to nu wee ε wvú fane bvuu wvumte Nyo', ε Nyo' mum yuw bunle ye.

⁸ Naa no Jisos to nu Waa Nyo' nonεn, bonγεw bò wvú to yενεε to nu ε ge ε wvú yεεyi keeyuuke ke ε è

5:1 4:14 5:2 2:17-18; 4:15; 7:28 5:3 7:27; 9:7; Lεw 9:7; 16:6, 15
 5:4 Ksm 28:1 5:5 1:5 5:6 Mben 110:4; Ibu 6:20 5:7 Mat
 26:36-46 5:8 1:2; 4:14; 6:4-6; 7:3, 28; 10:29; Jon 1:34; 4:15; Fili 2:8

nu Nyo' le.

⁹ Ɛ Nyo' ke ge ε wvú no nu wee wvù nu ε kpwεntεn ε γεν ε mεse, wvù eboysee bonyii bò yuuke wvú le. Ɛ mboyma wvun nu wvù nu σε ηka.

¹⁰ No Nyo' gee nonεn mum gee wvú le wvú enù ekole ke bocee ncese le diεwe Mεlkisεdek e.

Fo wee Klistu ebvuu etfuw bikaa ke

¹¹ Mwεεm nu dvú nteen mvù bese bεε keηke kee-jeme ekumε saaka wvun. Geenεn fí tεmyi keenele é fí eyuu fô ben e, njefo ben nu ε ne wase ε no leε baay keeyuw fiεε.

¹² Ɛ è be nu ê leη e, tu è be yeεyi wase ben bonyii keseen. Ben ε kaa ε ne ε no nu le bó ebvuu ekase eyεyi lo ben bô mwεεm mvu ekumε diεw Nyo', ε è nu mvù bó ké yaw kew yí dvú le. Ben bεε diεwe mvunley mvu boom e mvù bεε yamte ε è nu emben, ε bó baa diee wase mwεεm mvudien mvù tεmyi ke.

¹³ Ke è nulo é wee wvù bεε yeεyi lo diεw Nyo' ekee fiεε fi leη ê Nyo' εjise ke. Wvú nu diεwe finley fi wan e fi bεε yamte ε è nu emben e.

¹⁴ Mwεεm mvudien mvù tεmyi nu ε è ké no diee bonyii bò nu ε bó ε taw wase. Boban nu bonyii bò nu ε bó ε yeεyi wase keetaasse mwεεm kee jεey jεey mvù jee bô mvù befe.

6

¹ No fí nu nonεn, beene emum ecine n'yeεyi wvu ekumε Klistu wvù wee ké yaw kew yeεyi le, egenè fwe ε è nu yí wvu bonyii bò nu ε taw wase le. Fo beene ebvuu ekεw elesè kenffuy ke n'yeεyi le kè le

bonyii ekumen mvuntelem mvubole yî gee dibole dî nulo etoo bô kpwe, noo n'yeyi wvù le bonyii elese fitele yî Nyo' le ke.

² Ke è nulo ten é beene ebvuu ekew eyeyi lo ekume no bó cuke bonyii, * bô keegele can yî bonyii le ke. E ke è nulo é beene ebvuu ekew eyeyi ekume mbuy wvu yî kpwe le bô ekume nsaw wvù nsumten wvudvu nu wvù mey lo ke.

³ Mwem mvun nu e beene nulo ecine dvú egenè fwe fen e Nyo' e fi.

⁴ Beene ecine dvú njefo é bonyii nu e bó to yuuse wase bó yî fi fi Nyo' le, e bó e mom wase nnya yî nen'yi fowe, e bó e kenke wase ten Keyoy ke Yuule, e ne e kase e tfuw bikaa, tu ke je nu naa lo dvú yî è nulo é bó ebvuu ege é bó ekumen mvuntelem mvubole ekase etu jim ke.

⁵ Boban bonyii nu e bó e mom wase bvujonke bvu diew Nyo' le e yuw, e bvuu e kie mvungay mvu nshii wvù too le.

⁶ E bó ley wase mwem mvun e, e kase e tfuw bikaa, tu ke je bvuu nu dvú keege é bó ekase ekumen mvuntelem mvubole etu jim ke, njefo fi fi bó ge nu e bó kaase joo e è nu Waa Nyo' taa yî kentam e bô can yibo, shoose ya le.

⁷ Wew wvù jan gbwee yî dvú le sekeci e wvù nyaa mwem mvù bonyii bô bó lem wew wvudvu nje bó le bó eboytè yî dvú le, ké no kenke kembonen ke Nyo' le.

⁸ Geen, é è kuu bisafe bô bíay wene dvudvu, tu

6:2 Jon 3:25-26; Lem 19:1-6 * **6:2** Ncuke bonyii wvun jemyi ten ekume wvù Bojuu to ké no gee. **6:4** 2:1-3; 5:8; 10:26-29; 12:25; Mat 12:31; 1Jon 5:16 **6:8** Mat 13:7, 22

è nulo é bó eciese lo wvú, ke emum enε eton lo.

⁹ Nsáa yese shém, naa no bese cim jemyi nεn, bese kee le ben leeme finεn ε è nu yî mwεεm mvù jee fele mvubole, ε è nu mvú mvù too bô mboyma fô ben e.

¹⁰ Kε Nyo' nu Nyo' kenlow wvù nulo ke edaayε lemme dinεn di ben lemte noo kenkonεn kè ben dunji ε kεw lo ε to ε buy keseen e fô bonyii bò è nu bew e nje ye kε.

¹¹ Shiee wese baay nu le wee bô ekole kew eleemè kε yî fifie fiεε le nonεn egeε emεse, wvu le ben ke ekεηkε fiεε fi ben nu ε lese bvufee bvucii ε no taale fwe yî dvú le.

¹² Fo ben egeè ηgoy kε. Ben ebeηεn bonyii bò to lesεε fitele yî Nyo' le, no kuule shém se ke kεηkε fiεε fi Nyo' to kawεε.

Kε Nyo' ké kumεn ηkawma we ke

¹³ Ben ekume seke Nyo' to geε ηkawma ê Abla'am. Wvú to dioo gee kan ε è nu diee diew di wvú wvù Nyo' le, njefo kε wee mvu to bvuu nu dvú wvù kuuke fele wvú, wvù wvú ekan diee diew kε.

¹⁴ Wvú to dioo kan gay le, “Kεcεεy, me nu ηke embuw wo enge é boom buw elone lo.”

¹⁵ No Abla'am yuwεε nonεn, mum no nu nyεkeey, ke mum ghan kεηkε fiεε fi Nyo' to kawεε fidvu.

¹⁶ ε nu kecεεy le wee ké diee kelew ekan ε è nu diee di wee wvù kuuke fele wvú le, ε kelew kedvu mum sumtεn nsaw.

6:10 10:32-34; 13:1; 1Jon 4:7-12, 19-21 **6:12** 11:1-12; Luk 21:19

6:13 Kej 22:15-18; Ibu 11:12 **6:16** Ksm 22:11; Mat 5:34; 23:16-22

17 $\text{\textcircled{E}}$ nu ke lenlen no Nyo' to dīoo gee nkawma no gomte keege le bonyii bō nu ke ekēnkē fiēē fi wvú kaw fin, ekiēē naa ntay le ke wen ké kumēn fiēē fi wen gomte ke. $\text{\textcircled{E}}$ wvú dīoo kaw mum die kelew.

18 No Nyo' to kawēē kase die kelew nonēn, $\text{\textcircled{e}}$ mwēēm mvun mum buy mvunfēēm mvù è nulo bó saa ekumēn ke, njefo mvú to buy $\text{\textcircled{e}}$ è nu diuw Nyo' le, wvú yaa nu naa lo embiay mbiay ke. Nonēn beene bō nu $\text{\textcircled{e}}$ lewtē wase $\text{\textcircled{e}}$ bēē ê wvú ekuse emum ekēnkē mvuntelem mvù tēmyi keekaantēn fiēē fi bó nu $\text{\textcircled{e}}$ gēē beene $\text{\textcircled{e}}$ no taale fwe yî dvú le.

19 Fiēē fin fi beene taale fwe yî dvú le nu fi jici mvuntelem mvuseēbeene le cēy cēy, tēmyi diēwē ken'wow e fo mvú ebuuke. $\text{\textcircled{E}}$ nu fí fi nu ke ege é beene efey eley egeē ente fō kecee ke Nyo' le ejim jo ndvu yî bó nu $\text{\textcircled{e}}$ shēnkē $\text{\textcircled{e}}$ ban jō dvú le.

20 $\text{\textcircled{E}}$ è nu fō fō Jisos to leyēē wase diēwē nsafwe wesebeene le keekene bvudvuu ê beene. Wvú nu ekolē ke bocee ncese le wvù mēy lo ê je yî Melkisēdek nu jō le.

7

Ekumē cee ncese wvù Melkisēdek

1 Melkisēdek wvun to nu Nfon wvu Salem, bvuu nu cee ncese Nyo' wvù nu Ekolē ke Mwēēm Mvunciim e. $\text{\textcircled{E}}$ è ke no nu kefew kemew e, $\text{\textcircled{e}}$ Abl'am laa jem yuwyē bonfon nteen. $\text{\textcircled{E}}$ Melkisēdek ke tasēn bō wvú no wvú to kfuuyi, mum lan kēmbonēn yî ye le.

2 $\text{\textcircled{E}}$ Abl'am gaw mwēēm mvunciim mvù wvú to yowēē gbwen jem e biba yuufe, nya keba

kemwaan ê Melkisedek. Cee ncese wvun nu ε diee diew dunji mwεem mvunfεem. Fi fwe nu le wvú nu “Nfon wvu Teytey” no diee diew di Melkisedek dunji. Ε fi bii fó nu le wvú nu “Nfon Nyεkeey” njefo wvú to nu Nfon wvu Salem. *

³ Kε wee kee ice bô bwee kεεε kfuu diew kε. Ε kε wee kee tεn seke bó to bokεε wvú kεεε seke wvú to kpweε kε. Wvú nu cee ncese wvú mεy lo diεwε Waa Nyo' le.

⁴ Ben kε etaa eyen wee wvú è to nu Melkisedek wvun! Wvú to nu naa lo wee ε wvú kuuke. Naa ε Ablam wvú to nu cee kfuu di bonyii bo Isael e ke yow mwεem gbwen jem e to dvú gaw biba yuufe, mum nya lo kemwaan ê wvú.

⁵ Fi ekumε boom bo Lεwe le bô to ké no lemte lemte di bocee ncese le nu ε bvudvuu bvumew to jemyi ê bonci bo Muses e le bó efii mwεem ê bonyii bo Isael keba kemwaan ente jo yuufe, naa no bonyii ban to cim nu boom bo bwee bó le, ε bó bocii nu boom bo Ablam e.

⁶ Kε wee wvun to nu wee kfuu di Lεwe le kε. Geenεn ε è fi wvú mwεem ê Ablam keba kemwaan ente jo yuufe, lan kembonen yî ye le, ε Ablam nu wee wvú Nyo' to gee nkawma ê wvú.

⁷ Kε è nu kemaηεn le wee wvú laanηe kembonen yî wee mvu le kuuke fele wee wvú wvú laanηe kembonen yî ye le kε.

⁸ Bocee ncese bo ê kfuu di Lεwe le ban to fii mwεem ê bonyii keba kemwaan ente jo yuufe, ε bó bodvu bô fii nu bonyii ε bó kpweε. Geenεn Melkisedek wvú to fie mwεem keba kemwaan ente

* **7:2** Salem nu le, “Nyεkeey” ε è nu diee di kelaante kè Jelusalem e, ε bó ε ci lo. **7:5** Ktj 18:21

jo yuufe ê Abl'a'am nu ε N'wa' Nyo' senje ê beene le è nu wee ε wvú to fele.

⁹ Ε nulo é bó egay le Lεwe keβεε wvù kfuu diew to fii mwεεm ê bonyii keba kemwaan εnte jo yuufe to nu ε nya mwew mwεεm ê Melkisεδεk can Abl'a'am e.

¹⁰ Bó nulo egay nonεn njefo seke Melkisεδεk to tasενεε bó Abl'a'am nu ε wvú wvù Lεwe to beε ê bvulεw bvυ Abl'a'am wvù è to nu icee cee cee bó le.

¹¹ Ε è fεn to nu le lemme di kfuu di Lεwe le to gee diεwε bocee ncese le to nu ε kocεn keege é bonyii enu teytey ê Nyo' εjise, tu shiee wvumvu cee ncese to bee ebvuu enu wvu la? Beene kee le Nyo' to nya bonci ê bonyii bo Islael bii lemme di bocee ncese bo ê kfuu di Lεwe le to gee. Fí dioo nu nonεn, bó kaa ε gay le wvuwe cee ncese keηke keeke enù ê je yì Melkisεδεk nu jó le, εfey keenu ε è nu ê je yì cee ncese wvu ê kfuu di Elon e nu jó le nεε le?

¹² Beene kee le kfuu di bocee ncese le ké kumene, ε fí no nu shiee le keekumεn ten bonci.

¹³ Wee wvun wvù beene jemyi εκumε wvú, nu ε wvú to buy ê kfuu dimew e jεεy, ε wee ke baa yuu buy wase ê kfuu didvu le elemte fô ketanj ke ncese le kε.

¹⁴ Wee wvun nu Tata wesebeene. Ε è nu kecεεy le wvú to buy ê kfuu di Juda le. Ε Muses to ke baa yuu jeme fiεε εκumε kfuu din seke wvú to jemyi εκumε bocee ncese kε.

Jisos nu cee ncese ê je yì Melkisεδεk nu jó le

15 Fiεε fin fi beene jemyi εκυμε fí nu ε looce ε duηce ye no cee ncese wvumvu nu ε buy wase diεwε Mελkiseδεk e.

16 Wvú nu ε ne ε tu cee ncese ε è yaa nu ê je yì nci jemyi le no wee keηke keenu ê kfuu di bocee ncese le κε. Wvú nu cee ncese ε è nu yì mvunγay mvu nshii wvù yaa kaa κε le.

17 Ε nu fiεε fi bó nu ε san εκυμε wvú λε,
“Wo nu cee ncese wvù μεγ lo ê je yì Mελkiseδεk nu jó le.”

18 Fí ε mum ε no nu λε, je yi yvum yì bó to gee mwεεm jó nu ε bó ε fuwyε wase yiyε, njefo κε yì bvuu keηke mvunγay κενεε lemme κε.

19 [Κε bonci bo Muses e to ké ge fiεε ε fí jon γεν mεse κε.] Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε duηce wase je yì jee ntay yì beene egεelè bvufee yì dvú le yì fele yiyε. Ε nu yì yì beene fele jó σε too nceencee fô Nyo' le.

20 Ε keebvuu ebise fó nu ε Nyo' to dioo γεελε cee ncese je yi fiε yin, die kelew, ε κε wvú to ké die kelew seke wvú to γεελε bomew ba κε.

21 Geenεn, ε wvú ke dioo γεελε wvun, die kelew εκυμε wvú gay λε,

“Me wvù Tata nu ε me ε ndie kelew,
ε κε me nu ηke eηkumeη diεw yεm κε,
‘Wo nu cee ncese wvù μεγ lo.’ ”

22 Kelew kè Nyo' to dieε kin ε mum ε duηce λε Jisos nu wee wvù nu ε ge monkan mo monfεm man ε no leeme temyi fele mo moyvuum.

23 Bocee ncese bò to shee nu fwele to ké no nu nteen, njefo κε kpwe to nulo ecine wee le é wvú emεγ egee lemme diεw di kecee ncese le κε.

²⁴ Geenεn, Jisos ε no nu fiew cee ncese sekecii njefo κε nshii we κεηκε kendvuse κε.

²⁵ Nonεn, wvú nulo eboysee bonyii sekecii bò benci too fô Nyo' le fele can ye le. Ε wvú boysee nonεn, njefo wvú nu dvú sekecii leke Nyo' fô bó le.

²⁶ Fí nu leη le beene eκεηkè kfuu kekie εkolε ke bocee ncese le. Wvú nu fiew wee wvù yuule, ε wvú baa κεηκε jay κεηεε nlom yí ye le κε. Wvú nu fiew ε Nyo' ε gawsen wvú fô bonyii bo bibefe le. Nyo' nu ε bense wase wvú, wvú ε ben naa ε fey εbule ε γεν fowe.

²⁷ Κε wvú κεηκε fiew shiee keegeε boncese diεwε bikuu bi bocee ncese le, bì to ké no gee boncese εdiuw εcii κε. Ε bó to ké dioo gee yaw ge fô bikuu bibole, keekpwanσen bibole bibefe, σε ke no gee fô bi bonyii le. Wvú to ge fiew we ncese kan mwaan no wvú to nyaε εkolε kew keetanε bonyii dvú.

²⁸ Yí kefew ke bonci bo Muses e nu ε bó to baale naa ε è nu bonyii ε bó wεεyi yí nyam ye le le bó enù bikuu bi bocee ncese le. Geenεn, ε è ke dioo nu wase ejim jo bonci ban, ε Nyo' ge ηkawma die kelew, mum baa wase ε è nu Waa we wvù wvú nu ε ge wvú ε no jee γεne μεεσε sekecii.

8

Jisos nu εkolε ke bocee ncese le ke monkan mo monfεm e

7:24 6:20 **7:25** 2:11; 10:14; Lum 8:34; 1Jon 2:1 **7:26** 4:15
7:27 5:3, 9; 7:25; 9:12, 26, 28; 10:10, 12; Lum 6:10; 1Bi 3:18 **7:28**
5:1-2, 8; 7:19; Mben 2:7

¹ Ekolε ke fiεε fi beene jemyi ekumε fí le nu ke le, beene keηke kfuu ekolε ke bocee ncese le ε è nu wee ε wvú ε shii ê εbo ke εceey ke kawla Nyo' Bvukuke le fowe.

² Wvú nu wee lemme fô Nyo' nu, lemte cun dvù è nu ceey ceey cun yi wvú wvù Nyo' le, ε è yaa kene bonyii κε. Ε kene wvú wvù Tata Nyo' cun yidvu.

³ Ekolε ke bocee ncese le kecii nu ε Nyo' ké baa gεε le wvú ejòð nnyá yi bonyii feese ê Nyo' bvuu gee tεn boncese fô Nyo' le. Nonεn, fí ε no nu shiee le fô wvuwwun cee ncese le keekεηke tεn fiεε fi wvú nulo ege ncese dvú fô Nyo' le.

⁴ Ε wvú be nu fokuse fεn, wvú saa enu naa lo cee ncese κε, njefo bocee ncese nu wase dvú bò nyaa nnyá bii no nci Muses gomte.

⁵ Lemme di bó lemte fokuse fεn nu κε lo nfieesεn bô kenjinjin ke di yew dvu Nyo' le fowe. Ε neε fiεε fi è to nu seke Muses to nu keekene cun Nyo' yi fokuse fεn, ε Nyo' tefe wvú gay le,

“Yεne le wo nu ε kene fiεε ficii fí ε no nu κε leηleη diεwε fi me nto nduηceε ê wo yî kum e.”

⁶ Geenεn Jisos nu ε bó ε nya lemme ê wvú ε dí kuuke fele di bocee ncese bo fwele le, κε leηleη no monkan mò wvú leeme fwe wvudvu enteleη jo Nyo' bô wee wvu wum kuuke tεn fele mo moyvuum. Mó fele lo njefo moman bii ε è nu bonkawma bò fele bo fwe le.

⁷ Ε monkan mo fwele to nu se mó keηke jay ηkuuη, tu κε shiee momew to bee ebyuu enu dvú κε.

⁸ Nyo' to nu ε yen le jay nu dvú bô bonyii, mum gay

8:1 4:14; 1:3, 13; 7:25; 10:12; 12:2, 25; Mben 110:1; Mat 22:44; Lem 2:33; Lum 8:34; Efe 1:20; Kolo 3:1 **8:2** 8:5 **8:5** 9:9; 10:1; Kolo 2:17
Ksm 25:9, 40 **8:6** 7:22; 8:2, 6, 13; 9:11, 15; 12:24; Yesa 55:3; Yeli 31:31-33; Esek 37:26; 1Kol 11:25 **8:8** Yeli 31:31-34; Ibu 10:16-17

le,
 “Me wvù Tata ηgayte le diuu too lo
 dì me nu ηke ηngbwo monkan mo monfem
 bee yew Islael noo yew Juda.

⁹ E ke monkan man nu diewe mò me nto ηgbwolεε
 bee bo'icee cee bó
 diuu dì me nto njicεε bó le yî kebo le,
 njo mbuy bô bó won wvù Ijiw e κε.
 Monkan modvu man nu ε bó to baa emεy eleeme yî
 dvú le κε.
 Nonεn, ε me mum mbase jim ê bó le. Fifi jemyi
 me wvù Tata.

¹⁰ Me wvù Tata mbvuu njemyi le, kefew nu ke eto
 ekocεn,
 é me embvuu ηngbwo momew monkan bee yew
 Islael.

Mó nu ke enu le, me nu ηke enlese lo bonci bem
 ê bonkpwawce bobole,
 ensan ε è nu ê mvuntelem mvubole.
 Me nu ηke enu Nyo' wvubo, ε bó nu bonyii bem.
¹¹ Ke wee bεε ke ebvuu eyεεyi lo wee we won mvu
 kenεε waa bwee gayte le wvú ekeè Tata Nyo' κε,
 njefo wee tfuu nu ke ekee me
 ε κεw yî wee wvu caan e ε gen ε buy yî wvu baay e.

¹² Me nu ηke encam shen fô bó le,
 nleεshe mwεεm mvubole mvù befe.
 Ke me mbεε ηke embvuu ηnkumyi bibεε bibole κε.”
¹³ No Nyo' to jemyεε le monkan mo monfem nu ke
 enu, tu wvú to yεne wase le mo fwele ma nu fiεε
 fi fiyvuum. E fiεε yvuumene kenεε lune wase, tu è
 shεεte caan é fí ela ê bonyii εjise.

9

Je ncese yi yvum bô yi fiε

¹ Fí nu le, monkan mo fwele to kenke bonci bô dunji je yì bonyii ebunleè Nyo' jó, bvuu kenke bvudvuu ε bó ε seyse le è nu yew Nyo' yi fokuse fen.

² Bó to nu ε kene cun bô ndvu sumten biba bifεε, ε keba ke fwe ente nu ε bó teje le Bvudvuu bvù Yuule. Bvubvun nu fò fiεε fi bó to tomyi ken'yesee yì dvú le noo fò kedañ kè bó to ké no gεεle blεεd wvù bó nu ε ge ncese dvú fô Nyo' le to nu.

³ ε keba kè bii fó ente nu ε bó teje le Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay. Bvudvuu bvun to nu ejim jo ndvu mi ε bó ε shεñke ε sumten cun dvú entelen.

⁴ Bvubvun bvudvuu nu fò ketañ ke jiin e to nu, ε bó ε seyse ketañ kedvu bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ε ηkuw monkan mò Nyo' to gbwolεε bô bonyii nu ten fó, ε bó ε seyse ε lay ye yidvu yicii bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ε ηkuw wvun e nu ε kentee ke mana le to nu jó, ε bó ε seyse ten bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ε kemañ ke Elon e kiε kè bibε to comεε yì dvú le nu ten ê ηkuw wvun e. ε biwanj bi eta le bì bó to sañεε bonci bo monkan modvu le nu ten ê ηkuw wvudvu le.

⁵ ε we jo ηkuw wvun nu ε bó to leke mwεεm mvumew ε mvú nu diεwε bonceendaa bo Nyo' le bo n'yuule, ε mvú ε sañ ye ê we jo kentaw ke Nyo' le ke nleεshε bibefe le. Mwεεm mvun nu ε ke è nulo é beene ejemyi gεne ente jodvu keseen baay ke.

9:2 8:5; 9:11-12; Ksm 26:1-30; Ksm 25:31-39; Ksm 25:23-30 **9:3**
 Ksm 26:31-33; Lεw 16:2; Ibu 6:19; 9:7, 12; 10:20 **9:4** Ksm 30:1-6;
 Ksm 25:10-16; Ksm 16:32-35; Ktn 17:21-25 Ksm 25:16 **9:5** Ksm
 25:18-22

⁶ No bó to seysesε mwεεm mvun ê yiyin je le nen, ε bocee ncese mum no gene leyte ê keba ke fwe kie le εdiuw εcii gee lemme dibole dvú.

⁷ Geenεn, ε wee wvù to ké ley ê keba ke ente kie le to nu ke εkolε ke bocee ncese le maan. Ε wvú to ké ley dvú ke kan mwaan yí kelum e. Ε wvú yaa to ké ley dvú se ελεμε ke nyam e kè wvú ege ncese dvú fô εkolε kew e noo fô bibefe bi bonyii le bì bó gee yaa kee ke le.

⁸ Nonεn, yiyin nu je yì Keyoy ke Yuule dunçi ê bonyii le je yì wee to nulo eley egen fô Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e to baa yene wase ye ke, no cun Nyo' yi fwe ye to bεε leeme fô.

⁹ Mwεεm mvun mvunciim nu nciise mwεεm mvù kooyi kefew ke keseen kin e. Ε fifin dunçi le ke mwεεm mvù bó to nyaa ê Nyo' noo boncese bò bó to gee fô Nyo' le nulo ege é mvuntelem mvu bonyii bò bunlee Nyo' le enu ε mvú yuule gene mεεse ke.

¹⁰ Mwεεm mvudvu keηke ke fiεε maan keege ε è nu bô mwεεm mvudien noo mwεεm mvuwuun noo jé yì bonyii cuke ye jó keeyuule ê Nyo' εjise. Ε mvumvun nu mwεεm mvù kumte ke ε è nu nyam ye le, mvù bó to keηke keege egen ebuy kefew kè ηkumεn ke eto le.

¹¹ Geenεn no Klistu wvù nu εkolε ke bocee ncese le nu ε to wase, ε è nu wvú wvù nu ε to bô mwεεm mvù jee, wvú ε mum ε ley cun, ε è nu yi baay yì yuule gene mεεse le. Ke yiyε nu yì è yoke bonyii ke. Fì nu le, ke è nu cun yi yì nshε yin e ke.

12 Fô wvú to leyεε nu Bvudvuu ε bvu looci Yuule naa ntay. Ε wvú to ley kan mwaan ε fí ka lo nonen. Wvú to baa eley fofen ε è nu bô elemε ke b́ie le kenεε ke boom bo bona' le κε. Wvú to ley ε è nu bô kew elemε. No wvú gee nonen, ε fifin mum sum beene ýi bibefe le, ε nsum wvun nu wvù mεy lo.

13 Ε to nu fwele é wee ké dioo nu bô ηkfum ye le, é bó jo elemε ke bie le kenεε ke na' le, kenεε taan di kejun ke na' wvù bó nu ε ton wvú ε fie le, mise kenεε mwan ýi mweten e, ε wvú kase no yuule.

14 Ε fí to nu nonen, tu κε elemε ke Klistu le nulo ege fieε fí fele fifie? Wvú to nu ε nya ekole kew ε kí nu se nlom ê Nyo' fele ýi Keyoy kè mεy lo le. Wvú to ge nonen, mum cuke mvuntelem mvuseεbeene ýi mwεem mvù too bô kpwe le, wvu le beene elemtè Nyo' wvù kenke nshii le.

15 Ε νεε fieε fí Klistu nu wee wvù leeme fwe monkan mo monfem man entelen jo Nyo' bô wee wvu wum. Ε wvú leeme wvu le bonyii bò Nyo' nu ε tee le è nu bew ke ekenke bvudvuu fô bvujonke bvù mεy lo bvù Nyo' nu ε kaw bó dvú. Bó nu ke ekenke njefo wee nu ε kpwe wase, ε kpwe ye yin ε sum bó ýi ηgew wvù to nu keeke eto nje bibefe bì bó to shee gee fwele ê monkan mo moyvuum e.

16 Beene kee le wee ké teete kpwe, * wee saa ke ebi ntefe kpwe wvudvu le se bó ε yen le mweten nu ε kpwe wase κε.

17 Fí nu nonen, njefo κε ntefe kpwe ké no kenke mvungay se wee ε kpwe κε. Ke bó ké bi ntefe kpwe

9:12 7:27; 10:4; Lεw 16:14-16; 12:24; 13:12, 20; Mat 26:28; Lum 3:25-26; 1Bi 1:2, 18-19; 1Jon 1:7 **9:13** Ktj 19:1-10:17 **9:14** Lum 6:20-23; 8:2 **9:15** 8:6 * **9:16** Ntefe kpwe bô monkan nu fieε fimwaan ê díew Glek e.

le ε wee wvù tefe kpwe bεε dvù κε.

18 Ε nεε fιεε fi naa monkan mo fwe nu ε mó yaa to nulo ke eleem σε bó ε σεε nyam ελεμε ε buy κε.

19 Ε to nu seke Muses to tanεε wase fιεε ficii fi to nu ê Nwa' bonci le ê bonyii bocii, ε wvù mum jo tiεw kete ke isob e ε bó ε njim yvúw njee yî dvù le ε bó ε com yí ε no yeεle, mum jo ten ελεμε ke boom bo bona' le, bô ke bíe le, noo joo, mise yî ηwa' bonci bodvu le, mum mise ten yî bonyii bocii le.

20 Ε wvù dίο miise no gayte ε, “Ελεμε kin nu ke monkan mò Nyo' gbwole ben ε bó le, gayte ε ben eleemè yî dvù le.”

21 Ε wvù mise ten ελεμε kedvu yî cun Nyo' ye le noo yî mwεem mvu cun dvu dvù le mvù bó gee bunle dvù.

22 Fí nu naa lo keceεy ε mwεem nteen to shee nu ε nci duñci ε bó κεηke keege κε ε è nu bô ελεμε é mvú σε no yuule. Ε κε è nulo é bó eleεshe bibefe bi wee le σε bó ε σεε fιεε ελεμε ε buy κε.

Ncese wvù Jisοs to γεε kan mwaan cuke bibefe bi bonyii le

23 Fí to nu naa shiee le ε bó ecuke mwεem mvun mvù nu κε lo nfieeεn mwεem mvu fowe ê yiyin je le. Geenεn, ecuke mvù looci nu mvu fowe ε è nu bô boncese bò fele boban,

24 njefo Klistu to ley cun Nyo' le ε è yaa nu yì è yoke bonyii bô can, yì è nu κε lo nfieeεn cun Nyo' yi ceεy ceεy κε. Wvù to ley ε è nu fowe keβεε. Ε è nu fô wvù nu keseen fwe dvu Nyo' lεke Nyo' fô beene le.

²⁵ Kε wvú nu fó nεn keebvuu egee boncese bô εkolε kew fô Nyo' le bokaη e bokaη e diεwε no εkolε ke bocee ncese le to ké no leyte fô Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e ê kelum ê kelum, keege ncese bô ελεμε σε è nu kew ηkuuη.

²⁶ Ε fifin to nu shiee le, tu Klistu be κεηκε keekpwee jaa we, kaase kpwee ε κew no bó to bomεε won. Geenεn no fí nu, nu ε wvú ε to wase kaη mwaan fí ε ka lo nonεn. Wvú to kefew kin kè won kaa wase le keejo εkolε kew ege ncese dvú, ekpwe keecukε bibefe.

²⁷ Kε ληληη no fí nu λε wee κεηκε keekpwe κε kaη mwaan emum ecεyte wase ε è nu nsaw,

²⁸ nu κε no Klistu to nyaε εkolε kew kpwe fô bonyii le kaη mwaan keetuu bibefe bi bonyii le nteen. Ε wvú nu ke ekase eto yí bokaη bo bofεε le ε è yaa bvuu nu keege fiεε bô bibefe κε. Wvú nu ke eto wase keseen keeboyse bonyii bò cεyte wvú shiee le.

10

Ncese wvù Jisos to γεε nu ε jo wase bvudvuu bvú boncese le bocii

¹ Bonci bo Muses e to nu κε lo kenjinjin ke mwεεm mvù jee mvù to nu keeke enu le. Kε bó to nu wase cεεy cεεy mwεεm mvù to nu keeke enu κε. Ε bó mum no shee gee boncese ê kelum ê kelum, σε è nulo é boncese bodvu ege é bonyii bò benci too fô Nyo' le eyuule γεεne mεεσε ηkuuη.

² Ε è to nu λε boncese bodvu nulo ege é bó eyuule nonεn, tu κε bó to bee ebvuu eshee egee boncese

bó le bó le ké, njefo bonyii bò bunlee Nyo' to bee keenu ε bó ε cuke wase bibefe bibole kaṅ mwaan, ε mvuntelem mvubole yaa bvuu saake bó yí bibefe le ké.

³ Geenεn, boncese bò bó to gee ê kelum ê kelum ban to kaa gee ε bonyii kumyi lo bibefe bibole.

⁴ Ε fí nu nonεn, njefo ké è nu naa lo é ελεμε ke bona' * bô ke bíe le ecuke bibefe bi wee le ké.

⁵ Ε nεε fiεε fí to gee ε Klistu dioo to fokuse fen gay ê Nyo' le,

“Kε wo keṅke shiee fô boncese bò bó gee bô nyám e,

noo fô mwεεm mvù bó nyaa ê wo le ké.

Wo nu ε nya me ε è nu bô ye le me enge ncese dvú.

⁶ Kε nyám yì bó nyaa ε bó tone gee boncese dvú fô wo le,

noo mwεεm mvù bó nyaa ε bó gee boncese dvú keecuke bibefe bi bonyii le baa cim ege é wo eyuuke njoṅ ké.

⁷ Me ε mum ε ṅgay le,

‘O Nyo' taa eyεn, me nu ε nto keeṅge fiεε fí wo shieele,

kε no bó saṅεε ekume me ê Nwa' wo le.’ ”

⁸ Wvú to yaw gay ê Nyo' le,

“Kε wo baa keṅke shiee keεε yuuke njoṅ bô boncese

noo nnyá yì bó nyaa ê wo noo nyám yì bó nyaa

ε bó tone gee boncese dvú fô wo le,

noo mwεεm mvù bó nyaa ε bó gee boncese dvú

keecuke bibefe bi bonyii le ké.”

Ε mwεεm mvun nu ε bó to gee ké naa bii no nci gomte.

10:4 9:12-13 * **10:4** Bona' ban to ké no nu bona' bò bolemse.

10:5 Mben 40:6-8

⁹ No wvú gay nonen, mum bise fó gay ê Nyo' le,
 “Taa eyen, me nu ε nto keenje fiεε fi wo shieele.”
 Wvú to jeme nonen, mum lεse boncese bo
 boyvuum keεεε wvu fwε.

¹⁰ No Jisot Klistu to geε fiεε fi Nyo' to shieele le wvú
 ege, ε ye ye yì wvú to nyaε kaη mwaan ε fí ka lo
 nonen, ge ε beene mum no yuule.

¹¹ Cee ncese tfuu ké no gεne leeme fô bvudvuu
 bwew bvu lemme le εdiuw εcii gee boncese bi-
 inene bokaη e bokaη e, se boncese bodvu nulo
 ecake bibefe bi bonyii le ηkuuη.

¹² Geenεn Klistu to nu ε ge we ncese kε kaη mwaan
 ε wvú mum kocεn wvù ecake bibefe bi bonyii le
 kemakaa. No wvú geε nonen mum shii ê εbo ke
 εεεy ke Nyo' le.

¹³ Wvú nu fó ε kew sekekie le, cεyte egeη ebuy
 seke Nyo' ke ejike bonyii bew bo bvuban e diεwε
 kedvuushεε ke bikaa biew e é wvú etome bikaa yí
 bó le.

¹⁴ Ncese we wvù mwaan wvun nu ε ge bonyii bò
 wvú gee ε bó yuule, ε mum ε no yuule ten ê Nyo'
 ejise gεne mεεse sekecii.

¹⁵ Keyoy ke Yuule jemyi ten ê beene tomte fiεε fin.
 Kí to nu ε yaw gay le,

¹⁶ “Tata gayte le, è nεε monkan man
 mò me nu ηke engbwo bee bó
 εjim jo εdiuw yoya le:

Me nu ηke engeε bonci bem ê mvuntelem mvubole,
 embvuu ensaη ê bonkpawce bobole.”

¹⁷ No wvú gay nonen bvuu bise le,

“Kε me mbεε ηke embvuu ηηkpawwci bibefe bibole kεnεε gee dibole di befe kε”

¹⁸ Fí ε mum ε no nu λ é bó λεεshi wase bibefe bi bonyii le, tu kε shiee mwεεm mvù bó enyaa ε bó gee boncese dvú keecuke bibefe bi bonyii le bvuu bεε kε.

Beene ebencì too nceencee mbew Nyo' le

¹⁹ Boom bo bwεεm e, fí ε mum ε no nu λ ελεμε ke Jisos e nu ε yene wase je ε beene nulo eley keseen yaa fane kε, egen fô Bvudvuu bwε bvù looci Yuule naa ntay e.

²⁰ Beene nulo efey ê je yi fie yì nyaa nshii le yì Jisos to yen'yεε fô beene le. Wvù to yene je yin bó ye ye, ε fí mum no nu λ wvù nu ε cake wase ndvu yì bó to shεηkεε ban bvudvuu bvudvu dvú.

²¹ Beene kεηke wase cee ncese wvu baay wvù taale fô yew Nyo' le yì è nu bonyii bew.

²² No mwεεm mvun nu nonεn, beene emum ebencì too mbew Nyo' le bô fitele fimwaan ε beene ε lese fitele yì ye le ficii nu sε kemaηεn. Beene ebencì njefo bó nu ε miawmiaw wase mvuntelem mvusεεbeene bô ελεμε ke Klistu le mvú ε no yuule, yaa bvuu saake beene yì fiεε le kε. E beene bvuu nu tεn ε bó ε cukε wase ye yesebeene bô joo yì yuule.

²³ Beene eleemè tεmyi ntay yì fiεε fi beene taale fwe yì dvú le fi beene ké no jemyi ê bonyii εkume fí le. Fo beene etuwtenè kε, njefo wee wvù kawεε beene leeme yì diεw ye le.

10:19 4:16; 9:8 **10:20** 9:3; Mat 27:51; 2:14-15; 9:14-15; Jon 14:6

10:21 3:6; 4:14 **10:22** Esek 36:25; Efe 5:26 **10:23** 3:6

²⁴ Beene egomtè tɛn je keeyvuwse mvuntelem mvu wee noo wee le keekoŋene noo keegee mwεεm mvù jee.

²⁵ Fo beene ecin'yi keetoo yi kentaashε le diεwε no bonyii bomew nu ε nε wase ε no gee kε. Beene eyvuwsè lo mvuntelem mvuseεbeene, εfey mvunciim no beene yεne wase ε diuu di Tata wesebeene nu ke ekase eto nu wase nceencee.

²⁶ Beene ekeè lε é beene nε ε bvuu ε no gee bibefε, gee kee, ε beene nu ε bó ε fiisεn wase je yi keceεy, é beene no keè lε kε ncese wvumvu bvuu nu dvú wvù è nulo é bó ebvuu ege fô bibefε bisεεbeene le kε.

²⁷ ε wee gee nonεn, é wvù no cεyte kε wase bô nfan ε è nu nsaw Nyo' noo ŋguy wvù befe wvù nu ke eyεse lo bonyii bo bvuban e bo Nyo' le.

²⁸ Wee ké ŋgoyte nci Muses, é bonyii eleem bofεε kεnεε botεte etom lε bó nu ε yen fiεε fi wvù ge le, é nsaw mum koo mwεtεn, ε bó mum yu lo wvù yaa koole yii kε.

²⁹ ε fi nu nonεn, tu ben kpwaake lε wee wvù joo Waa Nyo' ekuse, joo εlεmε ke moŋkan mò Nyo' gbwolεε keecukε wvù dvú é wvù eyuule lε kí nu fiεε fi εcici, nan'yi tɛn Keyoy ke Yuule kè too bô mbuwma Nyo', nu ε kfuu ŋgεw wvù wvuwε wee nu ke ekeŋkε nu ke enu nεε?

³⁰ We ŋgεw nu ke ebεmte lo njefo beene kee wee wvù to gayεε lε,

“ε nu me wvù nu ke etfuse εnvukε,
ε è nu me wvù nu ke enya nlawma wvubo.”

Ɛ wvú ɛ bvuu ɛ gay ɛ,

“Ɛ nu me wvú Tata wvú nu ke esaw bonyii bem.”

³¹ Ɛ nu fiɛɛ fi nfan e baay keegbwe can Nyo' wvú kɛɲke nshii le.

³² Geenɛn, ben ekumyì ɛdiuw yo fwe yò bó to yuusɛɛ ben yî fiɛɛ fi Nyo' le. Ben to nu ɛ kuu shém no diuu bô bonɔɔw bò to too fô ben e.

³³ Kefew kemew e nu ɛ bonyii to ké no nan'yi bvuu nyɛwle bô ben ya le. Kefew kemew e, ɛ ben no leeme ejim jo bonyii bò bó nyaa tɛn ɲɔɔw ê bó ê yiye je le.

³⁴ Ben to ké no koole shen bô boba bonyii bò nu yî ncaw e, fii bó. Bó to ké loo mwɛɛm mvunɛn, ɛ ben cinɛ kɛ dvú no yuuke ɛ è nu njon, njefo ben kee ɛ ben kɛɲke mwɛɛm mvumew mvú fele mvumwɛ ɛ è nu mvú nu ke emɛy nu sekecii.

³⁵ Nonɛn, fo ben ecinɛ fiɛɛ fi ben leeme wase yî dvú le kɛ, njefo è nu fiɛɛ ɛ fí kɛɲke nlawma wvú kuuke.

³⁶ Fiɛɛ fi shiee le fô ben e nu ɛ ben esuu shém wvu ɛ ben nulo egee ɛ è nu fiɛɛ fi Nyo' shieele, é ben ke emum ekɛɲke fiɛɛ fi wvú nu ɛ kaw beene dvú.

³⁷ Bó nu ɛ saɲ ɛ,

“Ɛ shɛete kɛ wase caan é wee wvú nu keeto emum efɛse.

Kɛ wvú nu emoocɛ kɛ.

³⁸ Wee wɛm wvu teyten nu ke ekɛɲke nshii nje fitele fi wvú lese yî yɛm e.

Geenɛn é wvú nɛ lo ɛ no fane ɛ tfuw bikaa, fitele fiem saa ejee bô wvú kɛ.”

³⁹ Geenεn, ke beene nu boba bò tfuuke bikaa bò nu ke ela ke. Beene nu fisεεbeene bonyii bò nu ε lese fitele yî Nyo' le bò biyoy bibole nu ke eboy.

11

Ekumε keelese fitele yî Nyo' le

¹ Keelese fitele yî Nyo' le nu keetaale fwe yî fisεε fi Nyo' nu ε kaw wee dvú kee naa ntay le wvú nu ke ekenke fí, kee ten le fí nu dvú ε wvú baa cim yen wase fí le ke.

² Nyo' to bensee bonyii bo fwele njefo bó to nu ε lese fitele yî ye le.

³ E ge ten fitele fi beene lese yî Nyo' le beene ε se kiεε ntay le Nyo' to bom won wvun ε è nu ke bô diεw ye, ε mwεεm mvù beene yene to buy yî mvù bó yaa yene mvù le ke.

Ebel

⁴ E to ge fitele fi Ebel to lesεε yî Nyo' le ε wvú se ge ncese wvu len fey Kεεn. E Nyo' mum jo wvú le wvú nu wee wvu teytey, mum fi nnya ye keetom le wvú nu wee wvu teytey. Abel to nu ε kpwe, geenεn ε fitele fi wvú to lesεε yî Nyo' le ε ge beene ε no yuuke ε wvú bεε jemyi ê beene ε to ε buy εben e.

Enok

⁵ E to ge ten fitele fi Enok to lesεε yî Nyo' le ε Nyo' se jo wvú gen bô wvú fowe wum ε kpwe baa kum wvú le ke. Bó to nu ε ne fanε yaa bvuu yen wvú le ke, njefo Nyo' to nu ε jo wase wvú we. E Nyo' se jo Enok we nu ε Nwa' Nyo' jemyi le wvú to ké no gee ε Nyo' yuuke njon.

⁶ Nonεn é wee nu dvú se wvú nu ε lese fitele yî Nyo' le, tu κε è nu naa lo é Nyo' eyuuke njon bô wvú κε, njefo é wee gomte keebenci too mbew Nyo' le, tu wvú κεηκε keebecε le Nyo' nu dvú, noo le wvú mawci wee tfuu wvù looci gomte wvú.

Noa'

⁷ ε to ge ten fitele fi Noa' to lesεε yî Nyo' le ε Nyo' ke dioo tefe wvú ekumε fiεε fi to nu keeke ekooy ε wvú baa cim yen wase fí le, ε wvú yuw Nyo' le mum fe ηguw wvu baay keeke eboyse yew ye dvú. No wvú to lesεε fitele nonεn mum duηce le kebese ke bonyii bo yî won wvun e nu bô befe ê Nyo' εjise, ε è nu κε wase wvú wvù Nyo' to nyaε bvudvuu bvu wee wvu teytey e ê wvú, njefo wvú to nu ε lese fitele yî Nyo' le.

Abla'am bô Sela

⁸ ε to ge ten fitele fi Abla'am to lesεε yî Nyo' le, ε wvú se yuw Nyo' le seke wvú to tenεε wvú le wvú ene won wvubole egen wvumew wvù wvú to nu keeke eκεηκε diεwε won we le. No Abla'am yuwεε nonεn mum no gene κε lo, yaa cim kee fô wvú gene κε.

⁹ ε to ge fitele fi wvú to lesεε yî Nyo' le fidvu ε wvú se γεν no cee won wvù Nyo' to kawεε wvú dvú le diεwε tolo wvù nu ε γεν ε bεε won bonyii bomew e. Wvú to nu jó ghane cee cún e bô bo Aysik noo Yakow bô Nyo' to kawεε bó bocii bô won wvudvu le è nu ke enu wvubo.

10 Wvú to cee cún e nonen njefo wvú to taale fwe keeke eley kelaante le ε kí kenke kenffuy ε è to seyse Nyo' no kelaante kedvu nu ke enu, mum yoo.

11 Ε to ge ten fitele fi Sela to leseε yí Nyo' le ε wvú se kenke mvungay keeleem bô fue ε wvú ε lun naa wase ε fesen wvú è nulo é wvú ebvuu eboo. Fí to kooyi nonen njefo Sela to nu ε bee le Nyo' wvú kawεε wvú ké no leeme ke yí diεw ye le. *

12 Ε fí mum no nu ε wee mwaan wvú Abla'am wvú to nu ε wvú ε lun wase baay, nu wase diuw kpwe le, to nu ε ne ε engoke ke wee le buy yí ye le duule diεwε jón yi we le noo diεwε monshεem mo ngem joo yi baay e mò wee yaa nulo etan etoo ke.

13 Bonyii ban bocii to nu ε ghan fanε yaa kenke fiεε fi Nyo' kawεε fidvu ke, ke ghan no kpwekene ε bó lese ke fitele yí Nyo' le. Bó to yen ke lo fí le ε fí bεε too ncejole, fiisen bô nlanlan, jeme bô dew yibo le, fô bó le nu ε bó kee le bowen nu ke lo botolo ε bó beke lo yí nshε yin e.

14 Ε bonyii jemyi nen, tu fí dunçi naa ntay le bó bεε gomte won wvú è nu wvubo.

15 Ε bó to bvuu kpawwci ekumε won wvú bó to nen'yεε jó, tu bó to nu ε kenke je keekase tu jim jó.

16 Geenεn no fí nu, nu ε bó to gomte ε è nu won wvú fele wvuwε, wvú è nu won wvu we. Nonen

11:10 13:14 **11:11** Kenj 17:19; 18:11-14; 21:2; Lum 4:19-20

* **11:11** Bonwa' bo boyvuum bomew kenke ten fen le, “Ε to ge ten fitele fi Abla'am to leseε yí Nyo' le ε wvú se kenke wan naa no wvú to cim nu ε wvú ε lun wase ε fesen ε Sela ten nulo saa ebvuu eboo ke. Fí to kooyi nonen njefo Abla'am to nu ε bee le ...” **11:12** Kenj 15:5

11:13 11:9; 13:14; Kenj 23:4; 47:9; Mben 39:12 **11:16** 13:14; Ksm 3:6; Mat 22:32

ke Nyo' ké no wuumene seke bó tenje wvú le Nyo' wvubo ke, njefo wvú nu ε seyse kelaante ε gee ê bó.

17 ε to nu fitele fi Abl'am to lesεε yí Nyo' le fi to gee ε Nyo' ke dioo mom wvú, ε wvú bee keejo waa we wvú Aysik ege ncese dvú fô Nyo' le. ε wvú wvú Abl'am nu wvú Nyo' to kawεε le ηngoke ke wee le nu ke ebuy yí ye le. ε wvú bee ke keejo waa we ε è ka wvú, le wen ege ncese dvú.

18 Waa we wvun nu wvú Nyo' to gayεε wase ê Abl'am le,
 “ε nu Aysik wvú nu ke egeεε diee di kfuu diuw e.”

19 Abl'am to kee ke le é wee cim kpwe lo, tu Nyo' nulo ekase ege é wvú etu dvú. Nonεn ê je mi le nu ε è nulo é bó ejo le Aysik to nu ε kpwe ε Nyo' kase nya wvú ê Abl'am ε wvú nu dvú wum.

Aysik

20 ε to ge fitele fi Aysik to lesεε ten yí Nyo' le ε wvú se cew Yakow bô Esau jeme ê bó ekume mbuwma wvú to nu keeke eyuu eto fô bó le.

Yakow

21 ε to ge ten fitele fi Yakow to lesεε yí Nyo' le ε wvú ke dioo kpwee, cew boom bo Yosεw wvú waa we le. ε wvú to ceeke nonεn ε wvú ε ηgvuum yí kembang e ε no nyaa n'wvum ê Nyo'.

Yosεw

22 ε to nu fitele fi Yosεw to lesεε yí Nyo' le fi to gee ε wvú ke dioo nu wase keekpwe mum no teete kpwe ye dunçi le bonyii bo Islael nu ke eshεε ebuy

11:17 Kej 21:12; 22:1-14; Dito 4:11; Jem 2:21 11:19 Lum 4:17

11:20 Kej 27:27-29, 39-40 11:21 Kej 47:31-48:20 11:22 Kej 50:24-25; Ksm 13:19

won wvù Ijiw e. E wvù mum gay le bó ke edioo ebuyte jó jo bikufe biwene.

Icee Muses bô bwee Muses

²³ E to nu fitele fi icee Muses bô bwee to lesεε yî Nyo' le fi to geε ε bó se nyile Muses yî kee le te fo bó eyu seke bó to bokεε wvù. E bó to nyile nonεn njefo bó to nu ε yen le è to nu wan ε wvù jee cuu baay. E bó fanε yaa efane keengoy sa' yî Nfon to bvuseε ke.

Muses

²⁴ E to nu fitele fi Muses to lesεε ten yî Nyo' le seke wvù to kuε wase fi to geε ε wvù tun le fo bó etenè wen le waa ngonjuu Nfon Felo ke.

²⁵ Wvù to nu ε caw fiew keeyεne ε è nu ηgew bô bonyii bò è nu bo Nyo' le, efey keeyuuke njon bô mwεεm mvù è nu mvù befe ε mvù fele lo.

²⁶ Wvù to nu ε jo le é bó eshoose wen njefo wen nu wee Mboyse wvù Nyo' to kawεε, tu fifie kenke sew fele keekenke kpaw wvu Ijiw tfuu. Wvù to jo nonεn njefo wvù to taale mmawce wvù nu ke eto fô wvù le.

²⁷ E to ge fitele fi wvù to lesεε yî Nyo' le ε wvù se ne Ijiw yaa fane fiεε fi è nulo é Nfon ege bô wvù ke, naa ε wvù cim ton'yi shém bô wvù neε. Wvù to nu ε suu shém ne no gene njefo wvù to taale fiew ε è nu fwe diεwe wvù yene Nyo' wvù bó yaa yene bô ejise le ke.

²⁸ E to ge ten fitele fi wvù to lesεε yî Nyo' le ε wvù se geε Nkaw Danεfey, jo ελεmε yefe yî lan fwese le, wvu le Nceendaa Kpwe wvù to yuwyi boom

bolemse bo fwe yî kfuu le edioo etoo buyte fô dew
fwese bonyii bo Israel e emum edan efey.

Bonyii bo Israel

²⁹ E to ge ten fitele fi bonyii bo Israel to lesεε yî
Nyo' le ε bó gen lente Joo yi Baay yî Yεεle fokuse ke
diεwε bó fey yî nshε yi yem e. E bonyii bo Ijiw ke
diao to ten buy fô joo yidvu le no momte keefey ten
nonen ε yî kuu bó bocii gen dvú.

³⁰ E nu ten fitele fi bonyii bodvu to lesεε fi to geε
ε bó ke diao gen buy Jeliku, ke len kenen kelaante
kedvu, ke diao kenen nonen buy ediuw εsooshwiy
ε kembew ke kelaante kedvu le kesε kecii.

La'ab

³¹ E to ge fitele fi La'ab wvù to nu kpwoon nsake
mvu to lesεε ten yî Nyo' le ε wvú se boy fanε yaa
ekpwe ηgoo bonyii bobole bo won e bò to temyi
bikuu bò bo Nyo' ke. Wvú to baa kpwe, njefo
bonyii bo Israel to nu ε tum bonyii le bó eto eghan
ekee won wvudvu, ε kpwoon wvudvu fiisen bó ê
wvú yew.

Gidion, Balak, Samsen, Jεfta, Dawe bô Samwel noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew

³² E è nu le me entaηke bonyii bò to lesεε fitele
yî Nyo' le, é me ηke entaη engen embuy fee? Ke
kefew nu dvú kè è nulo é me ηkew nyey mwεem
mvu bonyii le diεwε Gidion, Balak, Samsen, Jεfta
kenεε Dawe bô Samwel noo bonyii bo ntum Nyo'
le bomew e ke.

11:29 Ksm 14:21-29 **11:30** Yosh 6:12-21 **11:31** Yosh 2:11-12;
6:21-25; Mat 1:5; Jem 2:25 **11:32** Biku 6:11-8:32; 4:6-5:31;
13:2-16:31; 11:1-12:7; 1Sam 16:1; 1Bfn 2:11; 1Sam 1:1-25:1

³³ Bonyii ban bocii nu ε bó to lese fitele yî Nyo' le. Ε bomew ke so bitum yî jem e, ε bomew saw bvunfon ê je yi λη e, ε bomew κηηκε mwεεm mvù Nyo' to kawεε bó dvú, ε bomew κηηκε mvunḡay keebaḡ dew bobvule fo bó enḡele bó.

³⁴ Bomew to nu ε κηηκε mvunḡay keege é ḡḡuy wvù to bεenci naa bεmte lo ejime. Ε bomew κηηκε mvunḡay keebuy can bonyii bò to gomte keegbwoce bó bô nyó jem e. Ε bomew bò to yen'yi wεεyi ke ne tu bontεmemvunḡay. Ε bomew tu bonyii bo jem e bò temyi, ε bomew kuḡ bonyii bo jem e bo bitum bimew e ε bó fεε lo.

³⁵ Bomew to nu bokεne bò to lesεε ten fitele yî Nyo' le. Ε Nyo' ge ε bonyii bobole bomew bò to nu ε kpweken wase kase tu dvú no nu bô bó. Bomew bonyii nu ε bó to koole bvuuke bô bimbaḡ, ε bó faḡe yaa cim ebvuu eshieele λε bó ecine bó le κε, nḡefo bó to yene λε é bowen kpwe lo, ke ekase ebuy yî kpwe le ekηηκε nshii wvù jee fele wvun.

³⁶ Bomew nu ε bó to κεηηκε bó, tamte bô bonḡbwan ε ye caafi, kayte bomew bô boncaw fene yew ncaw e.

³⁷ Ε bomew nu ε bó to tumyε bô εta ε bó kpweken, bvuu tan'yi bomew bô nyó yì bó tane bite dvú ε bó buyte biba bifεε bifεε, ḡbwoci bomew bô nyó jem ε bó kpwekene. Bomew to ghane jiise ε è nu jéw njée bô yi bíe. Bó to nu bonyii bo kefufe le, ε bonyii njḡsene bô bó bvuu nyεwle bô bó.

³⁸ Bó to ghane cee ḡkaante le noo yî dikum e bô ê ditfum e noo ê bibuw e. Ε nu bonyii ε wonḡ wvun to

11:33 Biku 14:6-7; 1Sam 17:34-36; Dan 6:1-27 **11:34** Dan 3:23-25

11:35 1Bfn 17:17-24; 2Bfn 4:18-37 **11:36** Yeli 20:2; 37:15 **11:38**

1Sam 13:6

baa ekocεn wvù bó ecee wvù le kε.

³⁹ Bonyii ban nen bocii nu ε bó to lese fitele yî Nyo' le, ε Nyo' bense bó naa ntay. Geenεn wee mvu bó le to baa emum ekεηkε fiεε fi Nyo' to kawεε bonyii dvù kε.

⁴⁰ Bó to baa ekεηkε njefo Nyo' to kεηke ntaη wvù jee ntay fô beene le fele wvubo, wvu le è nu ke enu kε seke bó ε taashε beene ε bó, é bó se no nu ε bó ε kpwentεn ê Nyo' ejise ε gen ε mεse.

12

Nyo' nεci boom bò è nu bew

¹ No beene nu wase ε kebombom ke bonyii bò to nu ε lese fitele yî Nyo' le ban ε gem beene ε tase ε no duηci no è nulo é wee elese fitele yî Nyo' le, beene emum ebuy εkuse jo bvujite bvucii bvù jewsee beene, noo bibefε bì njimte beene, emum ekuu shém elewtè kenlewtε kè Nyo' nu ε gee ê beene fwe.

² Beene dioo lewte no taale yî Jisos e. E nu wvù wvù to yen'yεε je fô beene le keelese fitele yî Nyo' le, ε è nu wvù wvù gee ε fitele fi beene lese yî Nyo' le kpwentene gene mεεse. Wvù to nu ε bee keekpwe kpwe yi yî kentam e. Wvù to baa ecim etaale ê kenshoose ke kfuu yiyε kpwe le kε, njefo wvù to taale fwe yî bvujonkε bvù nu ê wvù fwe le. Keseen wvù ε no nu ε wvù ε shii ê ebo ke εεεy ke kawla Nyo' le.

³ Ben ekpwawcì ekumε wvuwe wee wvù to nu ε fiisεn kfuu wvuwe ηgew wvù bonyii bò befe to nyaa ê wvù, wvu le fifiε ege é mvuntelem mvunεn saa ewεyi, kεnεε edoose ê je kε.

⁴ Jem yì ben tumte ben ε bo kebefε nu ε ben baa tum wase egeη ebuy yì gvune di wee le ejiim lo κε.

⁵ Me ηkpwaake le ben baa edaayε wase ntefe wvù Nyo' nyaa ê ben diεwε boom bew e κε? Wvù gayte le,

“Waa wεm, seke Tata nεci wo, fo wo ejoò nεw κε. ε wvù dioo saake wo yì fiεε le, fo shem ekpweè wo κε.

⁶ ε keè le Tata ké no nεci ε è nu wee wvù wvù koonke,

tamte ε è nu wan tfuu wvù wvù joo le è nu wvuwen.”

⁷ Ben emum ekuulè shém yì bonγεw bò ben yene le, ekeè le Nyo' nεci lo ben diεwε boom bew e. Wan mvu nu dvù wvù jay fiεε é ice enu se wvù ε nele wvù e?

⁸ ε Nyo' cin'yi ben e se wvù nεci no wvù ké no nεci boom bew bocii, tu ben baa enu naa lo boom bew κε, tu ben nu bikole.

⁹ Beene keηke ten bo'icee bosεεbeene bo fokuse fεn bò to ké no nεci beene ε beene wvumte bó. ε beene to wvumte bó nonεn, tu κε è nulo é beene enya bikuu ê Icee biyoy bisεεbeene efey lo nonεn, ke ekeηke nshii wvù mεy lo?

¹⁰ Bocee bosεεbeene bodvu to nu ε nεce beene κε yì kefew e caan no bó to yene le fí nu leη. ε Icee wesebeene wvun nεci beene keeseysel lo beene é beene eyuule no wvù yuule.

¹¹ ε ke dioo nu seke bó tamte wee keenεle wvù, ε wvù no yuuke nlucε kefew kekiε le, wvù saa yuuke naa lo njon κε. ε ke edioo enu wase εjim jo kefew

kedvu, ε fifiε to bô nyεkeey noo nce wvu teytey fô wvuwe wee wvù Nyo' nu ε yeεyi wvú ê yiyin je le.

¹² Nonεn ben ege é can yene yì nu ε jεw wase ekase etεme, ege tεn é εnvuw εyene yò ndenɔnɔnɔ wase ekase etεme.

¹³ Ben egεnè κε ε è nu ê je yi teytey e, wvu le fo bikoy bì tεεse wase emεse elose κε, é bí etεme lo.

Ntefe εkumε keeyuuke Nyo' le ntay

¹⁴ Ben emomtè ntay keecce yì nyεkeey e ben ε bonyii bocii, ebvuu emomtè tεn ntay keecce nce wvù yuule. Ε wee nu se wvú cee nce wvù yuule, tu κε è nulo é wvú ke eyεn Tata le κε.

¹⁵ Ben eyεnè fo wee mvu ke ejim keekεnke mbuwma Nyo', ebvuu eyεnè tεn fo ηgow mi yì befε ke enε ebuy ê ben εntelεn ke eto bô ηgew ejin bonyii nteen.

¹⁶ Ben eyεnè tεn le fo wee mvu ben e ekεnke nce nnyεn kenjan κε. Fo wee tεn emaà lo Nyo' diεwe εsau wvù to gesεε mbuwma wvù wvú to nu keeke ekεnke diεwe wan wvu ηgaywee le yì mwεεm mvudien mvu kan mwaan e maan κε.

¹⁷ Ke ben kee le εjim jodvu nu ε wvú to nε bvuu no gomte keekεnke mbuwma wvun can ice le, ε ice ma lo wvú? Naa no wvú to cim shiwse misεm ê jise gomte keekumεn fitele fiew, nu ε κε je to bvuu nu dvú keekumεn κε.

¹⁸ Ben ekeè le fô ben leeme fô keseen baa nu diεwe bvudvuu bvυ fokuse bvυ bonyii bo Islael to leeme fô bvù bó yene bvú le κε. Bó to leeme, * ε

12:12 Yεsa 35:3 **12:13** Bηgn 4:26 **12:14** 12:11; Mak 12:30-31; Mben 34:14; 1Kol 7:15 **12:15** Dito 29:18; Gal 1:6 **12:16** Keη 25:29-34 **12:17** Keη 27:30-40 **12:18** Ksm 19:16-22; 20:18-21

* **12:18** Fo bó to leeme to nu ê kenyi ke kum wvù Sinay e.

nguy bene nen lululu, ε εkfun yiile nen taytaytay, ε nffum kfunε tεn nen kekeke.

¹⁹ Bó to yuuke tεn ε son saayi, ε diεw mi jemyi. Mwεεm mvù diεw yidvu to jemyi to nu ε bεmse bó, ε bó no lεke lo lε fo diεw yidvu ebvuu ejeme ê bó kε.

²⁰ Bó to lεke nonen njefo fiεε fi diεw yidvu to jemyεε to nu ε ghaw mvunγay mvubole. Diεw yidvu to nu ε ciise lo ê bó lε,

“Fo fiεε ebencε lo bεw kum wvun kε.

Ɛ è cim nu nyam, é bó tumyε lo bô eta ε yí kpwe.”

²¹ Kεcεεy, mwεεm mvù bó to yεne fó to bεmte baay. Ɛ Muses kebεε jeme lε, “Nfan wvu baay nu ε ge ye ε nε ε no ciinεke lo me.”

²² Ben nu finεn ε ben leeme ε è nu yî kum wvù Sayon e, ε è nu kelaante kè è nu ke Nyo' wvù kεnεke nshii le, ε è bvuu nu Jelusalem wvu fowe. Ɛ nu fó fò bonceendaa bo Nyo' le bô wee yaa nulo etan etoo lanlanε yî kentaashε le.

²³ Ben nu ε to wase ê kentaashε ke bonyii bo Nyo' le bô è nu boom bew bo fwe, ε wvú ε san εdiee εbo ê ηwa' we le fowe. Ben nu ε to wase fwe dvu Nyo' wvù sumtene bonsaw bo bonyii bocii le. Ben nu ε to wase tεn fwe dvu biyoy bi bonyii bô to nu teytoy e bi Nyo' nu ε ge wase bí ε no yuule gene mεεse le.

²⁴ Ben nu ε to wase tεn fô Jisos wvù leeme fwe monkan mo monfεm entelεn jo Nyo' bô bonyii le, è to tεn fwe dvu εlεmε ke Jisos e kè bó to miawmiawεε yî beene le. Ɛlεmε kin jemyi fiεε fi fele fi εlεmε ke Abel e.

12:20 Ksm 19:12-13 **12:22** 13:14; Gal 4:26; Mwm 5:11; 21:2

12:23 Luk 10:20 **12:24** 8:6; 9:12; Kεn 4:10

²⁵ Ben eyènè fo ben etune keebèe wee wvù jemyi ê ben e. Ben kpwaake le é bonyii bo Israèl to nu se bó eboy can ngew wvù to toε fô bó le njefo bó to nu ε tun keebèe wee wvù Nyo' to tumεε le wvú eteetè bó fokuse fεn e, tu je nu dvú fô beene le keeke eboy fεn é beene ε tun keebèe wee wvù teete beene ε è nu fowe le?

²⁶ ε to nu sekekiε ε wvú jeme ε nshε shiw. Keseen ε no nu ε wvú ε kaw le,
 “Seke me ε mbvuu ε nshiwε,
 é saa eshiw kε nshε maan kε.
 Ebule tεn nu ke eshiw fó.”

²⁷ Diεw yi le, “Seke me ε mbvuu ε nshiwε”, dunji le Nyo' nu ke ecake lo mwεεm mvunciim mvù wvú to bomεε mvù è nulo é bó eshiw, wvu le é eshεε kε wase mwεεm mvù yaa nulo é bó eshiw kε.

²⁸ Fí ε mum ε no nu le beene enyaà keyoone ê Nyo' le bvunfon bvù beene nu ε fiisen nu bvù è yaa nulo é bó eshiw bvú kε. Nonεn beene emum ebunleè Nyo' ê je yi leη e, enyaà n'wvum ê wvú, fanè wvú.

²⁹ Beene enyaà nonεn njefo,
 “Nyo' wesebeene nu diεwε ηguy wvù nulo efiese lo fiεε le.”

13

Ntefe wvu fokemεse

¹ Ben ekojenè kε nonεn gene fwe diεwε boom bo bwee wan e.

² Fo ben ecine keefiisene botolo ela eyene le ke. Ben ekeè le bonyii bomew nu e fiisen wase nonen e fiisen e è nu bonceendaa bo Nyo' le yaa kee ke.

³ Ben ekumyi bonyii bò nu yew ncaw e, enù ke diewwe ben e bó bocii nu yew ncaw e. Ben ekumyi ten bonyii bò bó nyewle bò bó, njefo ben ten kenke ye.

⁴ Wee tfuu enyaà n'wvum ê kentaashe ke wee bò kpweese le, é kpwoon bò diemsen eyenè fo wee ebvuu ebuy ekfuñ ebefe bò kentaw kebole. Ben ekeè le Nyo' nu ke esaw bonyii bocii bò cee nce nnyen noo bò cin'yi kentaashe kebole ke wee bò kpweese le buyte ekfuñ.

⁵ Fo ben elese bvufee bvunen yi bigew e yi nshii wene le ke. Wee eyuukè njon bò fiεε fi wvú kenke, njefo Nyo' nu e gay le,
 “Ke me nu nke en'yuū encine wo le ke,
 e ke me nu nke en'yuū enlan wo ke.”

⁶ Fifi e mum e ge e è nulo é beene ejeme se kemañen no wee to gayεε le,
 “Tata nu wvù fii me.
 Ke è nulo é me enfane fiεε ke.
 E nulo é wee ege la bò me?”

⁷ Ben ekumyi bonyii bò to nu bikuu binen bò to yawεε fewce diew Nyo' ê ben. Ben ekume no nce wvubo to nu, emum ebenene je yi bó to lesεε fitele yi Nyo' le jó.

13:2 Ken 18:1-8; 19:1-3; Job 31:32; Lum 12:13; 1Tim 3:2; 5:10; 1Bi 4:9; 3Jon 8 **13:3** 10:34; Mat 25:36 **13:4** 1Kol 7:2-4; 1Tes 4:3-8
13:5 Dito 31:6, 8; Fili 4:11-12; 1Tim 6:7-10 **13:6** Mben 118:6
13:7 6:12; 1Kol 4:16

⁸ Kε Jisos Klistu ké no kumene κε. No wvú se nu foguu, nu κε no wvú nu εβεν, ε è nu κε no wvú nu ke enu sekecii.

⁹ Fo ben ecine é bonyii eto bô bon'yεεyi bo jεεy bô bó yaa kee jò bó buy, elεwe ben dvú κε. Fí jee ε mvuntelem mvuseεbeene etεmyi nje mbuwma Nyo', εfey fo enu nje bonci bo εκυμε mwεεm mvudien. Kε bonci boban cim fii bonyii bô leeme yí dvú le κε.

¹⁰ Beene κεηκε ketan ke ncese le, ε bocee ncese bô lemte fô ketan ke yew Nyo' yi fokuse fen e yaa κεηκε naa lo mvungay keedie fiεε fi ne fô kekin ketan e κε.

¹¹ Ben ekeè le εκολε ke bocee ncese le to ké jo ε è nu ελεμε ke nyám e ley dvú fô Bvudvuu bwε bvù looci Yuule naa ntay e keege ncese dvú fô bibefe bi bonyii le, geenεn ε bó jo nyám yidvu buysen ntεw dvú mum ton ε yí fie.

¹² Jisos to nu ε kpwe ten εκfun jo kelaante wvu le wen ecuke bibefe bi bonyii le bô ελεμε kew.

¹³ Nonεn beene emum ebuysen ten ebi wvú le εκfun jo ntεw εκηκε ten boncun bô wvú to κεηκεε.

¹⁴ Beene kee le κε la din ò beene nu fó fen nu ke emεy nu sekecii κε. Beene taale fwe ε è nu yí la ò bεε too le.

¹⁵ Nonεn beene emum eβεε Jisos egeè ncese wvu mbense fô Nyo' le sekecii wvù è nu keeyemte diee diew.

¹⁶ Fo ben edaaye keege lemme ò jee noo

13:9 Lum 14:2; Kolo 2:20-22; 1Tim 4:3 **13:11** 9:7; Lεw 16:27
13:12 11:26; Mat 27:31-33 **13:14** 11:9-10, 13, 16; 12:22, 28; Fili 3:20; 2Kol 5:6; 1Bi 2:11; Mwm 21:2 **13:15** Εfe 5:19-20; Mben 50:14, 23 **13:16** Gal 6:10; Fili 4:18

keegawte mwεεm mvunen mvù ben keŋke ben ε bonyii bomew κε. Ε ben gee nonen, tu è nu ncese wvù jee fô Nyo' le.

¹⁷ Ben eyuukè bonyii bò nu bikuu binen e, geè no bó shieele, njefo bó taale fô biyoy binen e diεwε bonyii bò kee ε bó nu ke etaje diuw εkumε lemme dibole ê Nyo'. Ben egeè nonen wvu ε bó egee lemme dibole bô nlanlan, ε è yaa nu κε shen shen κε. Ε bó gee shen shen, fifiε saa efici ben κε.

¹⁸ Ben ebunleè fô bese le. Bese kee naa keceey ε κε fitele saake bese yî fiεε fimew e κε, njefo bese ké no shieele keegeε fiεε ficii bô n'wvum.

¹⁹ Me nlooci naa nleke baay ε ben ebunleè, wvu ε è nulo é me en'yanŋen enkase ento fô ben e.

Bunle bô ngayma

²⁰ Nyo' wvù nu Nyo' kembonen nu wvù to kaseε bvuse Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu Ncey Njée wvu baay yî kpwe le. Wvù to bvuse fele yî mvunŋay mvu εεmε ke moŋkan mò mey lo le.

²¹ Me nleke ε wvù enya ben bô mwεεm mvù jee mvunciim, wvu ε ben egee fiεε ficii fi wvù shieele. Me nleke ten ε wvù elemtè fiεε ficii yî yene le can Jisos Klistu le fi wvù yene ε fí jee wvù le. Beene enyaà mbense ê Jisos Klistu wvun sekecii se ŋka. Fí enù nonen.

²² Boom bo bwεεm e, me nleke ε ben ekuu shém eyuw diεw ntefe yî me nsan fô ben e yin. Fiεε fi me nsan nu κε nen kfuy.

²³ Me ngomte le ben ekiεε le waa bwee wesebeene wvù Timatio nu ε bó ε bvuse wase wvú yew ncaw e. ε wvú yansene lo ε to, é bee wvú ke elen εkalε kemwaan eto eyen ben e.

²⁴ Ben egay bonyii bò nu bikuu binen e bocii noo bonyii bò è nu bo Nyo' le bocii enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bo Itali ciinse ten ngayma ê ben.

²⁵ Nyo' ebuw ben bocii hô kembonen.

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monfem
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e